

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 1. An intellectus Angeli ſit quandoq[ue] in potentia, quandoque in
actu intelligendi: aut è contra neceſſariò ſemper intelligat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

vespertina dicatur secundum quod Angeli cognoscunt esse rerum quod habent in propria natura per formas innatas, id est, per species intelligibiles; sic est alia cognitio vespertina, & matutina. Et ita intelligere videtur Augustinus, cum vnam ponat imperfectam respectu alterius. Hec D. Thomas, quae sequentibus sectionibus fusiùs exponentur.

SECTIO I.

An intellectus Angeli sit quandoque in potentia, quandoque in actu intelligendi: aut e contrario, necessario semper intelligat?

Angelus non semper intelligit quicquid potest successive vel simul intelligere.

DICO primo, non semper Angelum versari, neque posse naturaliter versari in omni actu intelligendi, quem successive habere potest. Patet, quia est ex parte infinitorum actuum, quos successive exercere potest, & sine fine per eternitatem exercebit. At non potest simul exercere infinitos, cum virtus finita sit. Hinc colligitur Angelum semper esse in potentia ad infinitos, & successive habendos, & ad infinita objecta, quae simul omnia non potest distinguere, & secundum proprias rationes attingere.

Dico secundò, ne quidem semper versari Angelum in omni actu intelligendi, quem simul exercere potest, vel attendere distinctè aut confusè ad tot objecta, in quibus potest simul intendere. Cum enim vna ex parte non debeat, neque possit simul omnia perfecte cognoscere, ut Deus; aliunde verò experiamur ipsi posse nos, si velimus, non cognoscere quicquid simul possunt; & frequenter paucioribus attendere: Angeli certe nihil minus sunt liberi; & in aliis actibus vel objectis, ut in motu locali, vel loco ipso, & in applicatione agentium corporum aut spiritualium, exercent similem libertatem, non operando semper quoad possunt secundum vltimum potentiae conatum, siue intensum, siue extensum.

Dices est disparitatem quoad intellectiōnem: quia nos fatigamur, & molestiam patimur ex contentione ad plura, propter dispositionem organorum, quae laeduntur. Angeli autem non patiuntur hoc incommodum. Aliunde verò cum voluntas nequeat velle aliquid, nisi sub ratione boni, & in restrictione conceptus Angelici nulla boni ratio appareat; non poterit eam velle Angelus: esto, velimus nos, quia minus molestam.

Respondet non esse quidem fatigationem in Angelis ex contentione, etiam summa, ut probat obiectio: At eos posse eligere, propter solum exercitium libertatis, carentiam alicuius boni, aut bonum aliquod minus: v. g. vbi aduagato minus, morum

adivum aut passivum minus celerem, abilitentiam ab opere supererogationis. Sicut elegerunt primum peccatum, ante quod prius natura vel tempore, non ita desipuerant, ut in eo honestatem, voluptatem, aut utilitatem maiorem esse iudicaret, quam in opposito. Sufficit autem ad eligendum minus bonum, etiam cognitum velle, voluptas quae percipitur ex vtu libertatis, vel ipsa ratio boni licet minor, ut supponit tract. de actibus humanis.

Dico tertio, posse naturaliter Angelum carere quavis cognitione distributiue, non tamen omni collectiue. Prima pars est D. Thomae q. 58. art. 1. c. vbi sic ait: Intellectus Angeli potest esse in potentia ad ea quae cognoscit naturali cognitione: non enim omnia, quae naturali cognitione cognoscit, semper actu considerat. Ibidemque eam ponit differentiam inter cognitiones naturales, & cognitiones supernaturales: in Verbo, id est, visionem beatificam: quod ab hac non potest Angelus cessare: secus ab aliis. Idem tamen docent plures Thomistae ad art. cit. & Molin. q. 56. art. 1. disp. 2. conclus. 2. Vasq. disp. 219. c. 3. Ratio est quia non minus in eo apparet esse libertatis in Angelis, quam in nobis. Nos autem experimur nullam esse cogitationem, quam in aliam non mutemus, si velimus, quam nunquam possimus abicere. Adde quemadmodum nullum obiectum est distributiue, à cuius intellectiōne non abstinemus libere, si volumus (praeter nos ipsos non esse saltem cognitos ut attendentes per actum intellectiōnis) quisquis enim intelligit, simul intelligit aliquo modo se intelligere, posteaque recordatur se intellexisse per ipsam ex tali actu relicta) sic Angelus potest naturaliter cessare libere à cognitione cuiuslibet obiecti distributiue sumpti, excepto quod semper intelligit reflexè, saltem virtualiter, se intelligere.

Secunda pars, quod scilicet Angelus non possit carere omni cognitione collectiue, est Suarez lib. 2. cap. 35. num. 5. & 6. Bonasi tract. 3. cap. 1. q. 7. num. 6. & aliorum plurimum. Probat autem quia quod Angelus cessare possit à quavis cognitione seorsim, seu distributiue, oritur ex limitatione finitae virtutis intelligenti, quae non potest simul attendere ad omnia obiecta: & ex libertate, per quam potest vni attendere, non aliis; & ab istis ad alia, atque ab vna cogitatione ad aliam transire. At qui non potest libere auertere ab omnibus obiectis collectiue, &

Angelus potest carere quavis cognitione distributiua, non collectiua.

Molin. Val.

Suar. Beccari

cessare ab omni cognitione. Quia non potest esse exercitium libertatis sine cognitione actus praesente & vigente. Idemque in nobis experitur, qui quando vigilamus, & usum rationis habemus, possumus quidem deponere quamcunque intellectiōem, sed non omnem. Quod si in somno prorsus omnem deponimus (quanquam ne tum quidem intellectum plane oritari existimo: sed confusius agere & perturbate. Nam tum etiam cogitamus de Deo, & rebus aliis immaterialibus superantibus potentiam sensitiuam materiale) non tamen idem est de Angelis, qui non subsunt impedimentis corporeis, & semper habent obiectum aliquod sibi praesens, & alia sufficientia ad cogitandum aliquid, saltem se ipsos, & quae sibi intrinseca sunt, ac naturaliter proportionata suae cognitioni.

Eodem recidit dilemma Suaris lib. 2. cap. 35. num. 6. Si Angelus cessaret ab omni cognitione collectivae: vel naturaliter & necessario id faceret, vel liberè. Non primum: quia nulla causa naturalis & necessaria apparet, quae possit Angelum priuare aut impedire ab omni cognitione: cum nulla ei vel potentiam intelligendi, vel species & habitus, vel obiecta omnia possit subtrahere, saltem non seipsum, & quae sunt ipsi intrinseca naturaliter inseparabilia. Secundum etiam dici nequit: quia ut Angelus liberè ablineat, debet cogitare. Cum omne exercitium libertatis presupponat cognitionem. Nam omnis actio libera, est voluntaria. Voluntarium autem est, quod est à principio intrinseco cognoscere.

Dices, hoc tantum argumento probari, quod quando est volitio libera, vel imperium ab initio ab omni cogitatione, debeat tunc esse praesens aliqua cogitatio: non quod debeat in posterum esse, quodque voluntas non possit hoc instanti praecipere liberationem ab omni cognitione pro tempore sequenti: ad eum modum quo voluntas nostra intellectum auerit ab illis cogitationibus, quarum exercitium prohibet & corrumpit, impeditque continuationem pro tempore sequenti. Quod facilius potest facere Angeli, quia eorum intellectus facilius obsequitur voluntati, quam nostrae: quippe non impeditur, neque alligatus phantasiae temeritati.

Respondet actum voluntatis non habere vim efficaciter impediendi aut suspendendi exercitium intellectus, nisi quando est & vigeret. Atqui quando est, necessario supponit naturam praesens exercitium aliquod intellectus. Quicquid enim voluntas velit, cogitat intellectus de eo, quod ipsa vult. Ergo qui liberè cessat ab aliqua cogitatione, cogitat de cessatione ipsa, quam experit voluntas; quippe qui nequit voluntarie & liberè in incognitum ferri. Quod etiam in nobis verum est, quando per actum voluntatis aueramus intellectum à cogitatione aliqua. Nam tunc etiam necesse est, ut cogitemus

de cessatione cogitationis, cuius cessatio praecipitur per imperium voluntatis: & consequenter de obiecto, à quo mentem deinceps auertimus. Ad hoc tamen sufficere potest cognitio confusa & indirecta, cum cessationis, tum obiecti. Potest enim voluntas imperare cessationem cogitationis, licet de illa non cogitetur, nisi confusè, & non ut exprimente distinctè obiectum. Praeterea quod inuari potest ab aliis obiectis, locis, personis, & similibus circumstantiis, ad quas liberè mens auocata & conuersa, cessat à prioribus cogitationibus, nouis totaliter occupata, quarum vi proximè ab aliis cessat, remotè autem per imperium voluntatis, quae istis applicatur.

Denique quod Angelus cessare possit naturaliter ab omni cogitatione alienum videtur à naturali eius perfectione. Sic enim consequenter cessaret ab omni volitione; & ab omni alia operatione vitali, quippe quae cognitionem praesupponit. Siquae Angelus otiosus omnino foret, & quasi mortuus omni actu secundo vitae destitutus. Quod vix accidit viventibus imperfectissimis. Est autem perfectioris, & quidem simplicis, esse semper in aliquo actu secundo vitae, quem multipliciter Deus per essentiam ipsam habet: cetera vero magis aut minus participant, prout capacia sunt, ut ait Thom. 2. contra Gent. cap. 97.

Contra primam partem sentit Durand. in 2. dist. 3. quaest. 8. cuius opinionem respicimus & resutabimus sec. sequenti; Et Becan. cap. 1. de Angelis q. 7. num. 5. qui obicit non omnem Angeli cogitationem esse liberam. Ergo est aliqua naturalis & necessaria, quae non potest carere. Probat antecedens: quoniam omnis cogitatio libera supponit actum liberum voluntatis, à quo libera denominatur. At omnis actus liber voluntatis supponit cognitionem: Ergo vel datur processus in infinitum, vel peruenitur ad aliquam primam cogitationem independentem à voluntate, ac proinde necessariam. Si enim omnes intellectiōnes essent liberae, iam omnes penderent à libero imperio voluntatis. Ergo aliqua volitio esset prior quavis cogitatione, quod absurdum est.

Respondeo non omnem cogitationem Angeli esse liberam in fieri: sed aliquam necessario & naturaliter produci. Illa tamen ipsa non necessario permanet semper, sed potest liberè abici, aut aliter desinere. Quem admodum, licet in nobis admittenda sit cogitatio aliqua non libera: non tamen illi semper affixi sumus; neque ut est necessaria in fieri sic & in conseruari, quasi liberè non possit deponi, aut aliter desinere.

Idem Auctor ibidè quaest. 9. in fine, & Suar. lib. 2. cap. 36. contendunt Angelum semper & necessario versari naturaliter in Dei cognitione. Ratio eorum est, quia semper versatur in cognitione intuitiua sui ipsius. Ergo semper in seipso agnoscit dependentiam, quam habet à Deo, & consequenter Deum ipsum.

Suar.

Durand. Becan.

Sine aliqua cogitatio Angelis naturalis & necessaria.

10.

Suar. Angelus non semper & necessario versatur in Dei cognitione naturaliter.

MARTIN NIUS IN-AM-PA- D-VI

Instantia repellitur.

Verum, gratis assumunt versari semper Angelum in sui cognitione adeo perfecta, ut sit cognitio dependens a sua: prima causa, a qua dependet abstrahere potest cognitio etiam intuitiva minus perfecta rei licet dependentis: ut in visione albedinis sensu ipso manifestum est.

11. Addit Suarez Angelum naturaliter non modo seipsum semper intueri, sed & sua omnia, & singulariter species omnes quibus instructus est, ut habeat dominium quoddam in suas cogitationes, possitque liberè, si velit, hac aut illa specie uti, & consequenter de hac vel illa re distinctè cogitare. Fundamentum eius est num. 32. quia natura non deficit in necessariis. Sed Angelis ad propriam vitam intellectualem & liberam convenienti modo exercendam necessarius est aliquis actus naturalis seu necessarius quo se plenè intueatur, qui possit esse origo & quasi fundamentum primæ volitionis, & aliam cogitationum; ergo &c.

12. Respondeo primo, non apparere in Angelis talem necessitatem, cum sine tali cognitione naturali & naturaliter indefectibili, possint determinari ad primas & naturales cogitationes ab occurfu obiectorum, & aliquatenus liberè, uti species ab cogitationes liberae, absque directâ ipsarum cognitione, qualem nos nunquam experimur, licet experiamur nos liberè transire ab vna cogitatione ad aliam. Ac sicut determinatio ad primas & naturales cogitationes, & liberae ad liberae, in nobis est sine specierum cognitione: sic, & quidem perfectior, potest esse in Angelis, licet non habeant naturalem illam & ineffabilem notitiam specierum suarum, quam præterdit Suarez. Quamvis valde probabile sit, Angelum semper moraliter, id est, ferè semper & frequenter in notitia saltem confusa sui, suarumque rerum versari, adeoque specierum, quas habet: quæ cognitio illum iuvare potest ad earum usum liberum.

Secundò dico, si Angelus perfectè cognoscit omnes suas species, ut ibidem affirmat Suar. num. 27. cognoscit etiam perfectè & distinctè omnia quorum sunt species. Nam species habent ordinem essentialem ad illa, ut talia: ergo non possunt sine illis perfectè cognosci. Sine illis, inquam, distinctè & perfectè, licet indirectè & per aliud, cognoscitur, ut Casar cognoscitur per ipsius imaginem. At utrumque incredibile est, & impossibile. Species enim Angelorum plurimæ sunt, & plures ac plures in infinitum acquiruntur per actus cognitionis: Virtus autem intellectiva Angelorum finita est, & certam spheram habet. Ergo non potest in tam multa extendi. Deinde illa cognitio tam perfecta specierum esset inutilis ad finem, quem intendit Suarez: nempe ut Angelus se liberè determinet ad cognitionem distinctam huius aut illius obiecti. Iam enim illam æquè distinctam habere.

Dices, non magis esse finitam vim cog-

noscendi intellectus Angelici, quam vim recipiendi species. Quare si hæc est infinita & illa pariter. Sin autem hæc finita est, & certum habet terminum, vltra quem non potest recipere: intellectus, non obstante sua limitatione, poterit omnes simul intelligere, quas naturaliter potest simul recipere.

Respondeo, vim recipiendi species, ad multò plura simul extendi, quam vim intelligendi, ut in nobis experimur, qui rerum longè plurimarum species simul retinemus, licet de paucis tantum distinctè & perfectè cogitare possimus. Ratio huius rei est, quia officium subiectandi species longè imperfectius est, & minus operosum, quam exercitium videnti & cognoscendi. Ideo exercitium completur mensura intelligendi, quam mensura recipiendi species, posito quod utraque finita sit, ut esse existimo. Quapropter non acquiruntur in infinitum novæ ac novæ species, remanentibus prioribus: sed cum sint fluxa, pereunt sensim, nisi novis actibus reparentur aut foueantur, & alio locum relinquunt.

Virtus recipiendi species ad plura simul extenditur, quam virtus cognoscendi.

SECTIO II.

An Angelus possit multa, ut multa, intelligere?

14. Respondeo affirmativè, idque tum vno actu, tum multiplici: tum sine speciebus per speciem, & vnicam & plures.

Prima pars facilis est. Nam distincta ut distincta, sunt multa. At Angelus potest simul distincta ut distincta intelligere, & non tantum ratione, sed etiam re distincta. Si quidem nos idipsum posse constat experientia, quando v. g. plures colores diversissimos simul intuemur, vnuquemque ad suam propriam ipsius differentiam, & oppositionem cum alio.

Angeli possunt multa, ut multa & diversa intelligere.

Secunda pars, quod vno actu, probatur quia in nobis etiam ita fit. Nam omnis actus comparativus, quo vnum cum altero comparamus, ut idem aut diversum, vel ut simile aut dissimile, æquale aut inæquale; tendit necessariò & indivisibilitè, in duo extrema comparationis, sine quibus impossibile est intelligi identitatem aut diversitatem, similitudinem aut dissimilitudinem, æqualitatem aut inæqualitatem. Etiam duo actus diversi, quorum vnus absolute attingeret vnum extremum, & alius alterum; non essent notitia identitatis aut diversitatis, similitudinis aut dissimilitudinis: id est, non cognoscerent illa formaliter & expressè, ut similia sed tantum materialiter, ea quæ sunt similia. Quæ merito Aristot. 3. de anima cap. 2. ex. 146. iuxta Grecorum opinionem, affirmat, eum qui vnum ab alio differre videt, verumque etiam re, quæ simul cognoscit. Confirmatur: quia si posset actus vni similitudinem aut differentiam extremam

Idque etiam vno actu.

Neque in suarum omnium specierum cognitio.

12.

13.